

Complexnummer: 520064

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Aantal complexonderdelen

15

Monumentnummers van complexonderdelen

520065, 522898, 522899, 522905,
522906, 522907, 522908, 522909,
522910, 522911, 522912, 522913,
522916, 522917, 522918

Woonplaats

Heemstede

Gemeente

Heemstede

Provincie

Noord-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Glipper Dreef 209, 2104 WG Heemstede

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

Complex historische buitenplaats bestaande uit in oorsprong twee afzonderlijke in eerste aanleg 17de-eeuwse buitenplaatsen te weten Bosbeek en Groenendaal. Bosbeek en Groenendaal werden reeds in 1784 tot één buitenplaats verenigd. Het oude huis Groenendaal werd afgebroken en het hoofdhuis van Bosbeek fungeerde als woonhuis. Hieruit ontstond in 1913 het openbare wandelpark Groenendaal. Het hoofdhuis van Bosbeek werd afgesplitst tot een zelfstandige eenheid. In 1948 werd het park Groenendaal vergroot met een deel van de ten zuiden gelegen buitenplaats Meer en Berg. Onder het hier beschreven complex Groenendaal worden behalve het huidige wandelpark Groenendaal ook het afgesplitste hoofdhuis Bosbeek met zijn historische tuinaanleg begrepen. Niet tot dit complex wordt gerekend de in de noordoost hoek van Groenendaal afgesplitste Algemene Begraafplaats. Hoewel het geheel hier dus als één complex wordt beschouwd zal ter wille van het juiste begrip de omschrijving gesplitst worden in Bosbeek en Groenendaal.

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven. Het complex is gelegen tussen de Heerenweg en de Glipperdreef (Binnenweg). De Herenweg vormt de grens in het westen vanaf de Van Merlenvaart in het noorden tot aan de kadastrale perceelsgrens tussen het voormalige

Groenendaal en het voormalige Meer en Berg. Deze kadastrale grenslijn vormt de zuidgrens tot aan de Glipperdreef. De Glipperdreef vormt de oostgrens tot aan de kruising met de Van Merlenvaart. De Van Merlenvaart bepaalt de grens aan de noordzijde om vervolgens in zuidoostelijke richting af te buigen om de begraafplaats tot de kruising met de Glipperdreef.

Waardering van het complex

Het COMPLEX HISTORISCHE BUITENPLAATS is van algemeen belang

- vanwege zijn plaats in de reeks van buitenplaatsen in Zuid-Kennemerland;
- uit oogpunt van de tuinhistorie voor wat betreft de zeer vroege (vóór 1760) aanleg van landschappelijke elementen op Groenendaal en vanwege hetgeen hiervan resteert;
- vanwege de beeldbepalende ligging van het hoofdhuis Bosbeek;
- vanwege het archeologische belang voor wat betreft de mogelijk nog aanwezige fundamenten van het huis Groenendaal en het stoommachinehuis.

BOSBEEK

Het grondgebied van Bosbeek omvat de volgende onderdelen: het 18de-eeuwse HOOFDHUIS (1), de HISTORISCHE PARK- EN TUINAANLEG (2) voorzover deze gelegen is ten noordwesten (voor) van het huis en de aanleg direct ten zuidoosten (achter) en noorden van het huis en de volgende daarin aangetroffen onderdelen een midden 19de-eeuws TOEGANGSHEK (3) VIJVER met trappen uit de eerste helft van de 18de eeuw (4) en twee laat 18de-eeuwse PIEDESTALS (5a en b), een houten TUINHUISJE uit het eerste decennium van de 20ste eeuw (6) en voorts een laat 18de-eeuwse BADKUIP (7). De dienstgebouwen langs de noordoostzijde van het terrein vallen buiten de bescherming, zo ook alle nieuwe opstallen t.b.v. de functie van rusthuis alsmede de kleine begraafplaats in het zuidwesten.

Deze buitenplaats is ontstaan uit samenvoeging van drie in oorsprong 17de-eeuwse buitenplaatsen te weten Bosbeek, Overthoorn en Meervliet. In 1690 werd mr. Cornelis Bors van Waveren eigenaar van Bosbeek, toen nog Rustmeer geheten. Enige tijd later verwierf hij ook de beide andere kleine buitens. Overthoorn lag als een soort overtuin aan de oostzijde van de Glipperdreef. Zowel daar als bij het ten zuiden van Bosbeek gelegen Meervliet liet Bors van Waveren de herenhuizen afbreken. Hij of zijn dochter, Jonkvrouw Elisabeth Jacoba herdoopte het aldus vergrootte Rustmeer in Bosbeek. Tussen 1731 en 1784 veranderd het goed driemaal van eigenaar. De respectievelijke verkoopacten spreken van ondermeer een herenhuis met stallingen, koetshuis, oranjerie, speelhuis en tuinmanswoning. In 1784 werd Bosbeek tot één geheel samengevoegd met Groenendaal. De nieuwe eigenaar mr. Jan Hope, was reeds in 1767 eigenaar van Groenendaal geworden. Het huis van Bosbeek werd het hoofdhuis van het nieuwe samengestelde Bosbeek/Groenendaal. Het huis van Groenendaal werd afgebroken. Het aldus ontstane grote park is in de volgende jaren op bescheiden wijze in landschappelijke stijl gemoderniseerd. (Zie hiervoor Groenendaal) De tuin achter het huis Bosbeek is vóór 1913 in neo-geometrische stijl opnieuw aangelegd, naar aangenomen wordt door J.B. van Merlen. Tot 1913 bleef Bosbeek/Groenendaal als één geheel bestaan. In dat jaar werd het door de gemeente aangekocht, die een openbaar wandelpark t.b.v. de heemstedse bevolking wenste en geen behoefte had aan de opstallen. Het huis Bosbeek met een deel van het terrein werd afzonderlijk verkocht. Sinds 1952 is het huis eigendom van de Zusters van de Voorzienigheid. Zij lieten m.n. in het zuidoostelijke deel van

de tuin een verpleegtehuis bouwen. Hierdoor werd dit deel van het park sterk aangetast. Ook een deel van de voortuin moest het ontgelden. In de zuidwesthoek van het park is een kleine begraafplaats aangelegd.

GROENENDAAL

Het grondgebied van Groenendaal omvat de volgende onderdelen : de HISTORISCHE PARK- EN TUINAANLEG (8) bestaande uit een eenvoudige 18de-eeuwse formele aanleg met in hoofdzaak vroeg landschappelijke elementen. Hierin de volgende gebouwen: het KOETSHUIS (9), thans restaurant, de TUINMANSWONING (10), MOESTUIN MUUR (11), waarbinnen thans een tennispark, en in deze muur opgenomen het LEIDS TOLHEK (12), een PORTIERSWONING (13) aan de Herenweg daarnaast een HEK MET BURCHTEN (14) en tenslotte een MOLEN (15) Ter wille van de functie van openbaar wandelpark zijn op het grondgebied aangelegd: een speeltuin, een hertenkamp en kinderboerderij, een tennispark, een houten scoutinghuis en diverse parkeerplaatsen. Deze vallen buiten de bescherming.

De oudste vermelding van Groenendaal dateert van 1643. Er was toen sprake van een hofstede met moestuinen en een stelsel van sloten. Overigens was er verder nauwelijks enige aanleg en was er in de directe omgeving zelfs veel woeste duingrond. Dit bescheiden buitenplaatsje wisselde enkele malen van eigenaar, waarbij het door aankoop van gronden regelmatig werd vergroot.. In 1740 werd het bezit nogmaals uitgebreid door de toenmalige eigenaar Jacobus Philipus d'Orville die het zogeheten "snipjes duin" kocht. Hierop bouwde hij tevens het nieuwe huis Groenendaal, dat aan het einde van de Sparrenlaan lag, daar waar deze afbuigt naar het noorden. De Sparrenlaan werd overigens pas later aangelegd. In 1752 werd dit goed verkocht aan mr. David van Lennep. Er was toen behalve het nieuwe herenhuis ook een tuinmanswoning, koets- en wagenhuizen, broeikassen, ananas- en andere broeibakken. Ook was er een beeld aan het eind van de oranjelaan en een slingerbos. Noch de plaats van de oranjelaan, noch die van het slingerbos zijn bekend. Daarnaast waren er nog de nodige percelen weiland en erfpachtland. In 1767 werd Henry Philips Hope op zijn beurt eigenaar van Groenendaal dat hij zoals gezegd in 1784 verenigde met Bosbeek. Tot 1854 bleef dit goed in handen van de familie Hope. Van het door Hope gesloopte huis Groenendaal bleef nog lange tijd een koepel staan, ook wel "biljartkoepel" geheten. In 1969 werd deze afgebroken. Hope liet ook de "Nieuwe Oprijlaan" (Sparrenlaan) aanleggen, dwars door het nog woeste duingebied evenals de "Nieuwe Laan" (Adriennelaan), destijds met drie rijen bomen aan weerszijden beplant. Deze beide monumentale lanen zijn een laatste uiting van de formele landschapsstijl op de buitenplaats. De ontginning en invulling van het omringende duingebied geschiedde in de vroege landschappelijke stijl. Op een kaart van 1772 zijn hiervan al enkele kleinschalige elementen te herkennen. Om de vijvers en waterlopen van water te voorzien werd het molentje gebouwd. In 1781 werd naast het molentje een machinehuis gebouwd met daarin de tweede stoommachine in Nederland en de eerste in Nederland gebouwde. Omstreeks 1842 is dit weer afgebroken en de stoommachine als schroot verkocht. De molen bleef bewaard. Exotische bomen (moeras cipressen) en Chinese bruggetjes deden hun intreden evenals tot de verbeelding sprekende bouwsels als het Belvédère (gesloopt), een bank van walvisbeenderen (verdwenen) en een Zwitsers hutje (eveneens verdwenen). In 1828 werd er in het noordoostelijke deel van Bosbeek/Groenendaal een stuk grond afgestaan en bestemd voor de aanleg van de Algemene Begraafplaats. Het ontwerp voor het oudste deel werd geleverd door vader en zoon Zocher. De begraafplaats is niet bij het complex opgenomen. In 1873 kwam Bosbeek/Groenendaal in handen van de familie van Merlen, die het in 1913 verkocht aan de gemeente Heemstede. Deze wenste een openbaar wandelpark voor de bevolking. En zoals gezegd raakten Bosbeek en Groenendaal gescheiden. De Lelievijver werd toen vergroot en vermoedelijk werden toen tevens de populieren in het weiland geplant. Ondertussen liet het onderhoud van het park steeds meer te wensen over. In 1928 werd door G. Bleeker voor het sterk verwaarloosde park een onderhoudsplan opgesteld. Vele

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vakken zijn in de twintiger en dertiger jaren opnieuw ingeplant. In 1948 werd het wandelpark vergroot met de aankoop van een deel van het aangrenzende Meer en Berg. Dit geheel, Groenendaal/ deel van Bosbeek/ deel van Meer en Berg wordt kortweg aangeduid als Groenendaal. Het vervult nog steeds de functie van openbaar wandelpark.

Monumentnummer*: 520065

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82633/87

Monumentnaam**

Bosbeek

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 1

HOOFDHUIS Bosbeek. Het pand wordt beschreven vanuit het gezichtspunt dat de noordwestelijke gevel de voorgevel is, hetgeen architectonisch gezien en gezien de indeling van het huis feitelijk ook zo is. Maar gezien vanaf de Glipperdreef is dit de achtergevel. Een rechthoekig huis uit de eerste helft van de 18de eeuw bestaande uit een souterrain, twee bouwlagen, een rechte kroonlijst en een met pannen gedekt schilddak met hoekschoorstenen. De voorgevel is vijf traveeën breed met een middenrisaliet, waarin de geaccentueerde ingangspartij en daarvoor een hardstenen stoep met trap. Op de hoeken zijn geblokte lisenen aangebracht. De middenpartij bestaat uit een ingang omlijst met pilasters en hoofdgestel en daarboven een getoogd venster omlijst door snijwerk. Voorts dakkapellen, waarvan de middelste overeenkomstig het accent op de gehele middenpartij half rond wordt bekroond. De vensters hebben een licht getoogde bovendorpel. De dakkapellen en de vensterindeling zijn bij een restauratie opnieuw aangebracht. Ook de achtergevel is vijf traveeën breed waarvan de middelste drie zijn uitgebouwd tot een koepel, bekroond door een balustrade. Middenvoor ligt een later aangebrachte trap met bordes. Inwendig is het huis met name op de bel-etage goede bewaard. Afgezien van enkele moderne aanpassingen (lift) is de indeling hier nog origineel met centrale hal, trappenhuis en vertrekken. Ook de afwerking vertoont nog veel 18de-eeuws en enig 19de-eeuws werk zoals marmeren vloer en stucplafond in de gang, trappenhuis met originele trap met gesneden balusters in Lodewijk XV-stijl, erboven een stucplafond. Ook de hal met marmeren vloer, stucplafond en -wanden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Deurpartijen in omlijstingen. De grote zaal achter bezit nog het schilderstuk in het plafond, voorstellende een allegorie op de oogst met een afbeelding van onder andere Demeter en Bacchus. Voorts hoekkasten en een deurpartij, de schouw is niet meer aanwezig. Ook de linker voorkamer heeft nog belangrijke delen van de 18de-eeuwse uitmontering, waaronder schouw en stucplafond. De rechter voorkamer heeft in de eerste decennia van de 19de eeuw een nieuwe uitmontering gekregen waarvan o.a. het stucplafond en de haardpartij resteren.

Waardering Het HOOFDHUIS Bosbeek is van belang - als voorbeeld van een nagenoeg gaaf bewaard 18de-eeuws buitenhuis zowel exterieur als interieur met zijn indeling en afwerkingen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis

Monumentnummer*: 522898

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82820/194

Complexnummer
520064

Complexnaam
Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*
Heemstede

Gemeente*
Heemstede

Provincie*
Noord-Holland

Straat*   *Nr**   *Toev.**   *Postcode**   *Woonplaats**   *Situering*   *Locatie*
Glipper Dreef   209   2104 WG   Heemstede   Bij

Kadastrale gemeente*   *Sectie**   *Kad. object**   *Appartement*   *Grondperceel*
Heemstede   C   2124
Heemstede   C   5092
Heemstede   C   3370
Heemstede   C   5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 2: HISTORISCHE PARK EN TUINAANLEG (Bosbeek).

Overeenkomstig de beschrijving van het hoofdhuis wordt ook bij het park gesproken van het deel vóór het huis d.w.z. het parkdeel ten noordwesten van het huis voor de voorgevel en het park achter het huis, het deel ten zuidoosten ervan. Het oppervlak van het park voor het huis komt na de splitsing in 1913 nagenoeg weer overeen met de oorspronkelijke afmeting. Dit was dus betrekkelijk klein ten gevolge van het feit dat direct ten westen het grondgebied van het Huis Groenendaal aansloot. Het oude Bosbeek had echter ook gronden aan de overzijde van de Glipperdreef zodat er toch een behoorlijk aanleg moet zijn geweest. Het park heeft een vroeg 18de-eeuwse aanleg gehad, waaraan de vijver nog herinnert. Vervolgens zijn de tuinen van beide huizen in 1784 samengevoegd en is er een poging ondernomen beide parken op elkaar aan te laten sluiten, al is dit niet precies herkenbaar. Elementen die hierop wijzen zijn: De met linden beplante laan, die thans het gazon afsluit aan de noordzijde en doorloopt op het grondgebied van Groenendaal. Op de topgrafische kaart van 1875 is te zien dat er vanuit Bosbeek een zichtas bestond naar een langgerekte openplek in het bos van Groenendaal. Deze zichtas is nog enigszins herkenbaar op het punt van het houten bruggetje. Verder valt aan te nemen, gezien de ontwikkelingen in Groenendaal, dat ook de tuin van Bosbeek in landschappelijke stijl is aangepast. Een prent van Lutgers uit 1838 laat een dergelijke aanleg achter het huis zien. De aanleg voor het huis duidt hier ook nog op met de grote open parkweide. De beplanting

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bestaat in hoofdzaak uit vrij jonge boom- en struikgroepen, met uitzondering van een oude taxus. Ook een tweede licht gebogen laan die langs de noordkant van de parkwijdte naar het noordelijke toegangshek loopt duidt op wijzigingen in landschappelijke stijl. De tuin achter het huis heeft na een landschappelijke aanleg, vóór 1913 een neo-formele aanleg gekregen. Deze bestaat uit een door buxus omgeven padenstelsel rond gazons met een centrale as op het huis gericht. Deze as wordt onderbroken door een grote cirkelvorm, waarin oorspronkelijk een vijver, later een rozentuin is aangelegd. Binnen dit patroon van paden en gazons zijn voorts solitairen gepland waaronder enkele taxussen, inmiddels van enorme afmeting. Ten noorden van deze aanleg is tenslotte nog een vermoedelijk ouder slingerpad begeleid door een beukhaag.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG BOSBEEK is van belang:

- vanwege de resterende 18de-eeuwse vijver partij;
- in relatie tot Groenendaal voor wat betreft de landschappelijke periode;
- vanwege de relatief gaaf bewaarde neo-formele tuin.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 522899

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82820/180

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 3: TOEGANGSHEK (Bosbeek).

Midden 19de-eeuws toegangshek bestaande uit in blokpatroon gemetselde stijlen op natuurstenen voet en met dito afdekplaten. De twee hoogste stijlen worden bekroond met een lantaarn. Op een natuurstenen band staat de naam BOS-BEEK. Hiertussen draait het ijzeren spijlenhek. De twee buitenste lagere stijlen hebben uitsluitend een eenvoudige natuurstenen bekroning. De stijlen zijn onderling verbonden met een eenvoudig stijlen ijzeren hek.

Waardering

Het toegangshek is van belang vanwege zijn functionele en decoratieve betekenis voor de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522905

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82837/60

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 4: VIJVER (Bosbeek).

Voor het huis Bosbeek gelegen vijver uit de eerste helft van de 18de eeuw. De vijver ligt niet in de as van het huis, maar ten zuidwesten hiervan. Wellicht bestond er een tweede vijver of kom als tegenhanger van deze gespiegeld over de as vanuit het hoofdhuis. De dieper gelegen vijver heeft twee rechte zijden en twee gebogen zijden met daartussen ingezwenkte hoeken. De gemetselde beschoeiing is inmiddels vernieuwd. Aan de oost- en westzijde leidt een hardstenen trap met drie treden toe tot het opnieuw aangelegde wandelpad om de vijver. De treden worden aan beide zijden afgesloten door keermuurtjes, waarop gebeeldhouwde natuurstenen dekplaten in Lodewijk XIV-stijl. Het beeldhouwwerk, twee vazen en twee leeuwfiguren, boven aan de trappen, is niet oorspronkelijk.

Waardering

De vijver is van belang:

- als inmiddels zeldzaam voorbeeld van een dergelijke 18de-eeuws element;
- vanwege de decoratieve waarde voor de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Vijver

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522906

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82837/73

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 5a en 5b: PIEDESTALS (Bosbeek).

Aan de oost- en westzijde van de vijver staat een laat 18de-eeuws natuurstenen piëdestal opgesteld. De vier zijden van het voetstuk worden gesierd met het motief van de zich in de staart bijtende slang. De vaas op de westelijke piëdestal is niet oorspronkelijk en valt buiten de bescherming.

Waardering

De piëdestals zijn van belang als decoratief onderdeel van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Piëdestal

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522907

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82837/67

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 6: TUINHUISJE (Bosbeek).

In de noordwesthoek van het gazon staat een eenvoudig houten tuinhuisje uit de eerste decennia van de 20ste eeuw. Het huisje is vierkant en wordt gedekt met een met zink bekleed tentdak. De toegang is op het zuiden gericht en daarvoor is een eenvoudige veranda opgetrokken.

Waardering

Het tuinhuisje is van belang als functioneel en decoratief onderdeel van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522908

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82837/95

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5093

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 7: marmeren BADKUIP (Bosbeek).

Ovaal marmeren bad met aan de korte zijden satermaskers met een handvat in de bek geklemd. Omstreeks 1761 te Rome vervaardigd en aldaar door John Hope op zijn grand-tour gekocht.

Waardering

De marmeren badkuip is van belang:

- vanwege zijn decoratieve waarde op de buitenplaats;
- van historisch belang ter illustratie van en herinnering aan het fenomeen 'grand-tour'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522909

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82837/80

Complexnummer
520064

Complexnaam
Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*
Heemstede

Gemeente*
Heemstede

Provincie*
Noord-Holland

Straat*   *Nr**   *Toev.**   *Postcode**   *Woonplaats**   *Situering*   *Locatie*
Glipper Dreef   209   2104 WG   Heemstede   Bij

Kadastrale gemeente*   *Sectie**   *Kad. object**   *Appartement*   *Grondperceel*
Heemstede   B   536
Heemstede   B   10522
Heemstede   B   3251
Heemstede   B   3254
Heemstede   B   10523

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 8

HISTORISCHE PARK EN TUINAANLEG Groenendaal.

De karakteristiek van Groenendaal bestaat uit zowel kleinschalige als zeer monumentaal aangelegde elementen in een schijnbaar natuurlijk bosgebied met een lichte tot flinke accidentatie. Groenendaal heeft noch een grote formele noch een grote landschappelijke aanleg gekend. De onderlegger van dit geheel vormt het oorspronkelijke binnendingebied waaraan nog steeds de accidentatie in het terrein herinnert. Tot ongeveer het midden van de 18de eeuw heeft dit als onontgonnen duingrond bestaan, waarna de geleidelijke transformatie tot het schijnbaar natuurlijke bosgebied is ontstaan. M.a.w. de gehele bebossing en begroeiing is het gevolg van bewuste aanplant. Dit heeft geleid tot een bos met verschillende karakteristieke, open of gesloten, loof- of naald bos. Alhoewel in de loop der jaren veel aanplant verjongd is, zijn er ook nog oudere bospercelen, solitair en boomgroepen aanwezig. Vanouds bevonden zich in het duingebied een drietal elementen, die historisch van belang zijn, en min of meer geïntegreerd zijn in de latere aanleg van de buitenplaats. Dit zijn: Kerkweg, die aanvangt op het terrein van Meer en Berg en via Groenendaal met een knik overgaat in de Doodweg, het slingerwater tussen het koetshuis en de huidige

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

kinderboerderij is vermoedelijk een oudere sloot, die omstreeks 1772 als zodanig is vergraven. Ook de Molenweg was reeds in de 17de eeuw aanwezig. Nadat het huis Groenendaal in 1740 gebouwd was, is begonnen met de verfraaiing van het park. Van deze eerste aanleg resteren de Lindekom (jaarringen 1755) met het naastgelegen bergje en bijbehorende zichtlijnen. Ook de grote zichtheuvel met bijbehorende zichtlijnen, waarop later het Belvédère werd gebouwd dateert uit de periode van de eerste aanleg (ca. 1765). Wat later werd het zogeheten Seringendal aan de voet van de heuvel aangelegd. Vervolgens werd pas in 1768, door Hope in 1767 eigenaar geworden, de eerste grote laan aangelegd, te weten de "Nieuwe Oprijlaan", zijnde de huidige Sparrenlaan, tegenwoordig met dennen beplant. Voorts de Adriennelaan, beplant met een vermoedelijk tweede generatie linden. Uit de late 18de eeuw dateren ook nog de volgende onderdelen: het weiland aangelegd op afgezande duingrond, omgeven door boomgroepen en een (in oorsprong kleinere) waterpartij (De Ielievijver), de even ten westen hiervan gelegen uitzichtheuvel met bijbehorende zichtlijnen en ronde waterpartij (Kop en Schotel), de waterdel, een vergraving van een natuurlijke waterplaats en beplant met rododendrons. In de loop van de 19de eeuw zijn er nog een viertal lanen op Groenendaal bijgekomen. Dit is de derde grote rechte laan, de Torenlaan langs de noordzijde en voorts een drietal landschappelijke lanen waaronder de grote hoefijzervormige laan tussen Adriennelaan en Sparrenlaan. De romantische bouwsels die werden opgericht zijn ook successievelijk weer verdwenen. Met de ingebruikname van Groenendaal als openbaar wandelpark is er structureel weinig veranderd aan het park. Enkele elementen in de aanleg zijn verdwenen zoals het kleine 18de-eeuwse slingerbos ter plaatse van de huidige zandbak. Na de tweede wereldoorlog is er nog een belangrijke toevoeging gemaakt in de vorm van de Vrijheidslaan aan de noordoostzijde.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG GROENENDAAL is van belang als voorbeeld van een in de kern gaaf bewaard en in zijn soort uniek grootschalige parkbos met opvallende monumentale lanen naast vroeg landschappelijke kleinschalige elementen in de loop van de tweede helft van de 18de eeuw tot stand gekomen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 522910

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82836/22

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Groenendaal

Nr*

3

Toev.*

Postcode*

2104 WP

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3251

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 9: KOETSHUIS (Groenendaal).

Voormalig koetshuis uit de late 18de-eeuw van één bouwlaag onder met pannen gedekte zadeldaken. Het koetshuis is gebouwd in een U-vorm bestaande uit een dwars deel met twee vooruitspringende vleugels, waardoor een klein voorplein ontstaat. Het geheel is gepleisterd en voorzien van natuurstenen pilasters. Voorts vensters en deurpartijen in laat 18de-eeuwse stijl, vermoedelijk bij restauratie (groten)deels vernieuwd. Tegen de zuidgevel is vermoedelijk later in de trant van de architectuur van het koetshuis een serre (oranjerie?) gebouwd. Het koetshuis is thans in gebruik als restaurant.

Waardering

Het koetshuis is van belang:

- als functioneel onderdeel van de buitenplaats;
- vanwege de verzorgde architectuur in neoklassieke stijl.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Koetshuis(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522911

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82836/35

Complexnummer
520064

Complexnaam
Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*
Heemstede

Gemeente*
Heemstede

Provincie*
Noord-Holland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Groenendaal	4	A	2104 WP	Heemstede		
Groenendaal	4	B	2104 WP	Heemstede		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Heemstede	B			3254

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 10: TUINMANSWONING (Groenendaal).

Tuinmanswoning van één bouwlaag onder met pannen gedekt schilddak, in oorsprong mogelijk 18de-eeuws, thans 19de-eeuws van aanzien. De voorgevel is opgetrokken tot een lijstgevel. Het geheel is gepleisterd en met een decoratie van een blokkenpatroon uitgevoerd. 19de-Eeuwse vensters met luiken en dito deur in omlijsting in zijgevel.

Waardering

De tuinmanswoning is van belang:

- vanwege de functionele betekenis voor de buitenplaats;
- vanwege de eenvoudige doch harmonische architectuur.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Tuinmanswoning(L)

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522912

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82836/29

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10522

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 11: MOESTUINMUUR (Groenendaal).

In oorsprong 18de- eeuwse grote moestuinmuur met vier zijden. Hiervan is de westelijke muur t.b.v. de aanleg van het tennispark afgebroken. De muur wordt geleed door muurdammen. In de zuidmuur is het zogeheten Leidstolhek herplaatst. In de oostmuur een toegang geflankeerd door zware gemetselde pijlers.

Waardering

De moestuinmuur is van belang als functioneel onderdeel van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinmuur

Monumentnummer*: 522913

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82836/55

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10522

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 12: LEIDS TOLHEK (Groenendaal).

Tolhek gedateerd 1695 dat oorspronkelijk stond opgesteld langs de Leidsevaart nabij de Zandvoortselaan. Na afbraak is de poort hersteld en in 1926 opnieuw opgesteld in de zuidmuur van de moestuinmuur van Groenendaal. Het hek bestaat uit twee gemetselde hoofdpilaren met aansluitend een korte muurdam waarin een rondboogvenster. Vervolgens twee kleinere gemetselde pilaren. De hoofdpilaren hebben in- en uitwenkende hoeken en worden gedekt met een forse natuurstenen bekroning waarin aan de ene zijde tegenover elkaar de stadswapens van Leiden en Haarlem en aan de andere zijde een accanthusblad met daarop vervolgens nog een kroon. De kleinere pilaren hebben eveneens een natuurstenen bekroning met daarop een bol gevat in een schelpmotief.

Waardering

Het tolhek is van belang:

- vanwege zijn historische betekenis als tolhek op de route Haarlem- Leiden;
- vanwege de monumentale vormgeving.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522916

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82835/167

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Herenweg

Nr*

20

Toev.*

Postcode*

2104 MK

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

536

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 13: PORTIERSWONING (Groenendaal).

Portierswoning uit het eerste kwart van de 19de-eeuw gelegen aan de Herenweg, naast het hek met burchten dat de Sparrenlaan ontsluit. Kleine L-vormige woning van één bouwlaag onder schilddak, gebouwd in de stijl van Zocher. Het geheel is gepleisterd. Op de kopse gevels karakteristieke indeling met gekoppelde pilasters en vensterpartij met half rond bovenlicht boven latei. Enkele vensters hebben nog de roedeverdeling in ruitpatroon. Bij een gasontploffing (20c/d) is het huis beschadigd en daarna hersteld.

Waardering

De portierswoning is van belang:

- vanwege de functionele waarde op de buitenplaats;
- vanwege zijn karakteristieke ligging in relatie tot het toegangshek;
- vanwege de architectuur in de stijl van Zocher.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522917

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82835/193

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10522

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 14: HEK MET BURCHTEN (Groenendaal).

Ingangspartij gelegen aan de zijde van de Herenweg ter ontsluiting van de Sparrenlaan. In half ovaalvormig terugspringende hekpartij uit de eerste helft van de 18de eeuw bestaande uit forse met natuursteen beklede hekpijlers in blokmotief gedecoreerd en aan de voorzijde voorzien van een gedecoreerde pilaster. De bekroning met ronde van kantelen voorziene burchttorens is waarschijnlijk van latere datum. Tussen de hoekpijlers en aan de rechterzijde een eenvoudig smeedijzeren hek.

Waardering

Het hek is van belang:

- vanwege de functionele en decoratieve waarde op de buitenplaats;
- in zijn relatie met de portierswoning.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 522918

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 30 december 2004
Kadaster deel/nr: 82835/180

Complexnummer

520064

Complexnaam

Groenendaal/Bosbeek

Woonplaats*

Heemstede

Gemeente*

Heemstede

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Glipper Dreef

Nr*

209

Toev.*

Postcode*

2104 WG

Woonplaats*

Heemstede

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Heemstede

Sectie*

B

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

10522

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 15: MOLEN (Groenendaal).

Op de hoek van de Molenlaan en de Van Merlenvaart gelegen windmolen. De kort na 1776 gebouwde kleine houten stellingmolen is geplaatst op een vierkante stenen onderbouw en voorzien van een dubbele stelling. De molen maalde het water door middel van een vijzel naar het hoger gelegen Groenendaal om zo in de zomer de vijvers en waterlopen van voldoende water te voorzien. In 1989 is de molen ingrijpend gerenoveerd en sinds 1993 weer maalvaardig.

Waardering

De molen is van belang:

- als functioneel, maar relatief minder vaak voorkomend onderdeel van de buitenplaats;
- vanwege de ermee verbonden geschiedenis van monumenten van bedrijf en techniek (stoommachine);
- vanwege zijn beeldbepalende en schilderachtige ligging.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument